

**PERUSTUSLAKIVALIOKUNNAN
LAUSUNTO 30/2004 vp**

**Hallituksen esitys laiksi valtion talousarviosta
annetun lain 3 a §:n muuttamisesta**

Valtiovarainvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 16 päivänä syyskuuta 2004 lähettäessään hallituksen esityksen laiksi valtion talousarviosta annetun lain 3 a §:n muuttamisesta (HE 152/2004 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi valtiovarainvaliokuntaan samalla määrännyt, että perustuslakivaliokunnan on annettava asiaa lausunto valtiovarainvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitusneuvos Raija Isotalo, valtiovarainministeriö
- professori Mikael Hidén
- professori Ilkka Saraviita
- professori Kaarlo Tuori.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi valtion talousarviosta annetun lain 3 a §:ää. Tarkoitus on ulottaa nettobudjetointimahdollisuus koskemaan yliopiston toiminnasta ja ehdotuksen mukaisten yliopistoyhtiöiden osakkeiden hallinnoinnista ja myynnistä saatavia tuloja sekä yliopistojen toiminnasta ja yliopistoyhtiöiden perustamisesta, osakkeiden merkitsemisestä ja muista omistusjärjestelyistä aiheutuvia menoja.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä elokuuta 2005.

Esitys liittyy valtion talousarvioon.

Esityksen säätämisyjärjestysperusteluissa sääntelyä arvioidaan perustuslain 84 §:n 1 momentin kannalta. Esityksessä katsotaan, että lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä. Hallitus on kuitenkin pitänyt suotavana perustuslakivaliokunnan lausunnon pyytämistä esityksestä.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Valtion talousarvioon otetaan perustuslain 84 §:n 1 momentista ilmenevän pääsäännön mukaan arviot vuotuisista tuloista ja määrärahat vuotuisiin menoihin (bruttobudjetointi). Lailla

voidaan kuitenkin säätää, että talousarvioon voidaan ottaa joistakin toisiinsa välittömästi liittyvistä tuloista ja menoista niiden erotusta vastaavat tuloarviot tai määrärahat (nettobudjetointi).

Yliopistojen toiminnasta saatavat tulot ja niiden toiminnasta aiheutuvat menot liittyvät valiokunnan mielestä esityksen perusteluista ilmenevistä syistä toisiinsa siten kuin perustuslaissa tarkoitetaan. Sama koskee ehdotuksen mukaisen yliopistoyhtiöiden osakkeiden hallinnoinnista ja myynnistä saatavien tulojen sekä yhtiöiden perustamisesta, osakkeiden merkitsemisestä ja muista omistusjärjestelyistä aiheutuvien menojen liittymistä toisiinsa. Nettobudjetointimenettelyn käyttöön ottaminen edistää yliopistojen taloudellisia toimintaedellytyksiä. Ehdotus edistää siten perustuslain 123 §:n 1 momentissa turvatun yliopistojen itsehallinnon sekä perustuslain 16 §:n 3 momentin mukaisen tieteen ja ylimmän opetuksen vapauden toteutumista. Ehdotus ei ole perustuslain kannalta ongelmallinen.

Nettobudjetointi toteutetaan ehdotetun 3 a §:n 1 momentin 7 kohtaan sisältyvän maininnan perusteella "sen mukaan kuin siitä talousarviossa erikseen päätetään". Maininta on asiallisesti tarpeeton, koska nettobudjetoinnista päätetään aina

erikseen jo momentin johtolauseeseen ("talousarvioon voidaan ottaa...") perusteella.

Valiokunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että yliopistoyhtiöihin sovelletaan lakia valtion osakasvallan käytöstä eräissä taloudellista toimintaa harjoittavissa osakeyhtiöissä. Valtioneuvoston piirissä on valiokunnan mielestä syytä arvioida, onko tämän yleislain soveltaminen yliopistoyhtiöihin kaikilta osin yliopistojen itsehallinnon ja yliopistoille kuuluvien tehtävien erityisluonteen kannalta asianmukaista. Valiokunta huomauttaa, että perustuslain 123 §:ssä turvattu yliopistojen itsehallinto rajoittaa valtioneuvoston — tässä tapauksessa opetusministeriön — toimivaltaa ohjata ja valvoa yliopistojen yhtiömuodossa harjoittamaa toimintaa.

Lausunto

Lausuntonaan perustuslakivaliokunta esittää,

että lakiehdotus voidaan käsitellä tavalisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Helsingissä 26 päivänä lokakuuta 2004

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Kimmo Sasi /kok
vpj. Arja Alho /sd
jäs. Leena Harkimo /kok
Irina Krohn /vihr
Miapetra Kumpula /sd
Outi Ojala /vas

Reino Ojala /sd
Klaus Pentti /kesk
Arto Satonen /kok
Seppo Särkiniemi /kesk
Ilkka Taipale /sd
vjäs. Veijo Puhjo /vas.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Sami Manninen.